

Tweede Kamer der Staten-Generaal
 Ter attentie van de informateur
 Mr. dr. H.D. Tjeenk Willink
 Postbus 20018
 2500 EA Den Haag

Den Haag, 7 april 2021
 dossiernummer: 200813
 uw kenmerk: n.v.t.
 telefoonnummer: +31 (0)70 335 35 35
 e-mail: secretariaat@advocatenorde.nl

Betreft: Prioriteiten voor betere rechtsbescherming tegen de overheid en gefinancierde rechtsbijstand

Geachte heer Tjeenk Willink,

De Nederlandse orde van advocaten (NOvA) en de (specialisatie)verenigingen¹ vragen uw aandacht voor de gefinancierde rechtsbijstand. Sociaal advocaten en daarmee de rechtsbescherming van on- en minvermogende rechtzoekenden staan al jaren fors onder druk. Zo heeft de Toeslagenaffaire laten zien hoe ongelooflijk belangrijk de laagdrempelige toegang tot goede gefinancierde rechtsbijstand is als onderdeel van een goed werkende rechtsstaat. Om te zorgen dat die rechtsbescherming gewaarborgd blijft, vragen de NOvA en de (specialisatie)verenigingen u om de volgende maatregelen mee te nemen bij de formatie:

1. Investeer direct in adequate vergoedingen voor rechtsbijstand ten behoeve van adequate oplossingen voor rechtzoekenden (jaarlijks 150 mln)

De advocatuur is één van de pijlers van de rechtsstaat, naast rechtspraak en OM. De sociale advocatuur neemt een bijzondere positie in, nu deze gefinancierde rechtsbijstand verleent, waardoor on- en minvermogende rechtzoekenden hun grondwettelijke recht op rechtsbijstand kunnen effectueren. Uit recente rapporten van de Wereldbank en de International Bar Association (IBA) wordt voorts duidelijk dat investeringen in rechtsbijstand een belangrijke aanjager van de economie zijn en prioriteit verdienen, omdat de baten groter zijn dan de kosten.² Nederland behoort echter tot de kleine groep landen waar de afgelopen jaren (in toenemende mate) is bezuinigd op het

Bezoekadres
 Prinses
 Beatrixlaan 5
 2595 AK Den
 Haag
 Tel. 070 - 335
 35 35

¹ <https://www.advocatenorde.nl/specialisatieverenigingen-2>

² Rapport: 'A tool for Justice: a Cost Benefit Analysis of Legal Aid', 19 september 2019

rechtsstelsel.³ Breed erkend is inmiddels dat de vergoedingen voor de sociale advocatuur te laag zijn en niet in evenwicht zijn met het aantal uren dat een advocaat nodig heeft voor gedegen rechtsbijstand. Onderzoek van de door de regering ingestelde Commissie Van der Meer⁴ heeft uitgewezen dat jaarlijks in ieder geval 127 miljoen euro ex BTW (peiljaar 2017) nodig is om deze vergoedingen weer op peil te krijgen. De onzekere uitkomsten van een stelselherziening die nog jaren op zich laat wachten⁵ en het aflopen van de overbruggingsregeling in 2022 maakt de situatie nog nijpender. Ondertussen worden de financiële drempels voor rechtzoekenden om hun recht te halen steeds hoger, wat onwenselijk is. Blijft de benodigde financiële injectie uit, dan heeft dit grote gevolgen voor het fundamentele recht op rechtsbijstand en de toegang tot de rechter van de meest kwetsbare groep rechtzoekenden.

2. Investeer direct in nulde- en eerstelijns rechtshulp

a. De eerstelijns rechtshulp, zoals onder andere gegeven wordt door het Juridisch Loket, levert een noodzakelijke bijdrage aan het zoeken van de beste oplossing voor rechtzoekenden. Waar nodig adviseren zij of verwijzen zij door naar andere instantie(s) of advocaat. In de aansluiting tussen nulde-, eerste- en tweedelijns rechtshulp worden echter nog geregeld leemtes ervaren, waaronder de volgende:

- In de Wet op de rechtsbijstand (Wrb) wordt de term zelfredzaamheid zo uitgelegd dat de rechtzoekende voor de oplossing van zijn probleem altijd gebruik kan maken van een eerstelijnsinstelling zoals het Juridisch Loket of Sociaal Raadslieden. Dat is niet altijd de praktijk, zoals ook is gebleken in de Toeslagenaffaire.⁶ Er is een tekort aan fysieke toegang tot eerstelijnsvoorzieningen. De rechtzoekende heeft in die gevallen geen daadwerkelijke toegang tot de eerste lijn en het recht. Er wordt dan een beroep gedaan op advocaten die zich genoodzaakt voelen hulp te verlenen zonder daarvoor een vergoeding te krijgen. Los dit op door het verstrekken van lichte adviestoevoegingen aan advocaten, zolang nog niet is voorzien in een landelijk dekkend netwerk van eerstelijnsvoorzieningen die een daadwerkelijke toegang bieden voor rechtzoekenden.
- Volgens de Wrb kan geen toevoeging worden verstrekt als er nog geen conflict is. Dat betekent dat geen rechtsbijstand kan worden verstrekt om te voorkomen dat een probleem ontstaat. Dit is een perverse prikkel, voorkomen is beter (en goedkoper) dan genezen. Verstrek in zo'n geval een (lichte) adviestoevoeging.

b. Waar het gaat over de samenwerking laat het project Samenwerken in de eerste lijn⁷ zien dat investeren in een goede samenwerking tussen de eerste en tweede lijn ertoe leidt dat rechtzoekenden beter en sneller worden geholpen naar een passende oplossing. Deze samenwerking moet ook in de toekomst voortgezet worden.

c. Rechtzoekenden kunnen proberen hun probleem eerst zelf op te lossen via de digitale assistent van het Juridisch Loket, 'Julo'.⁸ Dankzij een samenwerking van het Juridisch Loket en de NOVA krijgen rechtzoekenden met vragen over bijvoorbeeld ontslag of scheiden een passend advies. Investeer daarom in innovatieve, digitale toegang tot het recht en ontwikkel dit ook voor alle andere rechtsterreinen waar mensen mee te maken kunnen krijgen.

³ 'European judicial systems – Efficiency and quality of justice', CEPEJ Studies nr. 26, 2018 edition (2016 data), p. 38

⁴ Eindrapport Andere Tijden, commissie-Van der Meer, September 2017

⁵ <https://www.advocatenorde.nl/document/20210114-tk-ao-gesubsidieerde-rechtsbijstand>

⁶ <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/politiek/artikel/5213914/opheldering-geeist-over-jarenlang-weigeren-rechtsbijstand>

⁷ <https://www.advocatenorde.nl/nieuws/samenwerken-in-de-eerste-lijn-loont>

⁸ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/videos/2021/01/12/minister-dekker-maakt-kennis-met-de-digitale-assistent-juloop-de-website-van-het-juridisch-loket>

3. Behoud kwalitatief goede rechtsbijstand, investeer direct in jonge aanwas (jaarlijks 2 mln)

In een kleine 10 jaar tijd is het aandeel sociaal advocaten van 35 jaar en jonger met 12% afgenomen.⁹ Advocaat-stagiaires zien op dit moment weinig toekomst in de sociale praktijk wegens de lage vergoedingen en de sociale advocatenkantoren hebben onvoldoende middelen om stagiaires in dienst te nemen.¹⁰ In combinatie met de vergrijzing komt hierdoor de toegang tot het recht extra onder druk te staan. Na overleg tussen NOvA, VSAN en Raad voor Rechtsbijstand is daarom een subsidieregeling in het leven geroepen om advocatenkantoren te stimuleren stagiaires aan te trekken. Deze regeling voorziet in een behoefte, is zeer succesvol gebleken¹¹ en dient structureel te worden om te waarborgen dat rechtzoekenden ook in de toekomst verzekerd zijn van kwalitatief goede rechtsbijstand.

Tot slot

Met onder andere voorgaande investeringen zijn on- en minvermogenden nu en in de toekomst verzekerd van goede rechtsbijstand. Wij kijken uit naar een uitnodiging van uw kant zodat wij deze brief nader kunnen toelichten.

Met vriendelijke groet,
namens de algemene raad en hieronder genoemde (specialisatie)verenigingen,

Raffi van den Berg
algemeen secretaris

Vereniging Sociale Advocatuur Nederland (VSAN)
Vereniging Advocatenbelangen (VA)
vereniging Familie- en erfrecht Advocaten Scheidingsmediators (vFAS)
Nederlandse Vereniging van Strafrechtadvocaten (NVSA)
Nederlandse Vereniging van Jonge Strafrechtadvocaten (NVJSA)
Vereniging van Nederlandse Jeugdrechtadvocaten (VNJA)
Vereniging van Asieladvocaten en -Juristen Nederland (VAJN)
Specialistenvereniging Migratierecht Advocaten (SVMA)
Vereniging van Letselschade Advocaten (LSA)
Advocaten voor Slachtoffers van Personenschade (ASP)
vereniging Psychiatrisch Patiëntenrecht Nederland (vPAN)
Rotterdamse vereniging BOPZ (RVBA)
Vereniging van TBS-advocaten
Stichting Landelijk Advocaten Netwerk Gewelds- en Zeden Slachtoffers (LANGZS)
Nederlandse Vereniging voor Vervoerrecht Advocaten (NVA)
Vereniging van Huurrecht Advocaten (VHA)

⁹ <https://www.rvr.org/Informatie-over-de-raad/cijfers-en-onderzoek/cijfers-en-trends/aanbod-vanrechtsbijstandsverleners.html>

¹⁰ <https://www.advocatenorde.nl/nieuws/advocaat-stagiairs-zien-voor-zichzelf-geen-toekomst-in-rechtsbijstand>

¹¹ <https://www.rvr.org/nieuws/2021/februari/subsidieregeling-beroepsopleiding-sociaal-advocaten.html>

Vereniging Arbeidsrecht Advocaten Nederland (VAAN)
Specialisatievereniging Sociale Zekerheidsrecht advocaten (SSZ)
Vereniging voor Insolventierecht Advocaten (INSOLAD)
Vereniging Erfrecht Advocaten Nederland (VEAN)
Vereniging van Civiele Cassatieadvocaten (VCCA)
Vereniging van Cassatieadvocaten in Strafzaken (VCAS)
Vereniging Privacyrecht Advocaten (VPR-A)
Vereniging van Milieurecht Advocaten (VMA)